



Õppeeutuse ennetamine

Lõplik kokkuvõttev raport



EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education



ÕPPEEDUTUSE ENNETAMINE

Lõplik kokkuvõttev raport





Euroopa Eriõppe ja Kaasava Hariduse Agentuur (edaspidi: agentuur) on iseseisev ning sõltumatu organisatsioon. Agentuuri tegevust kaasrahastavad Euroopa Liidu (EL) liikmesriikide haridusministeeriumid ja Euroopa Komisjon Euroopa Liidu Erasmus+ haridusprogrammi (2014–2020) tegevustoetusega.



Kaasrahastas Euroopa
Liidu programm
„Erasmus+”

Euroopa Komisjoni toetus trükise väljaandmisele ei kujuta endast heakskiitu selle sisule, mis peegeldab vaid trükise autorite vaateid, ja komisjon ei vastuta trükises sisalduva teabe mis tahes kasutamise eest.

Selles dokumendis esitatud kelle tahes vaated ei kattu tingimata agentuuri, selle liikmesriikide või komisjoni ametlike vaadetega.

Toimetaja: Anthoula Kefallinou

Dokumendist on lubatud teha väljavõtteid, kui neile lisatakse selge allikaviide. Raportile tuleb viidata järgmiselt: Euroopa Eriõppe ja Kaasava Hariduse Agentuur, 2020. *Õppeedutuse ennetamine: lõplik kokkuvõttev raport.* (A. Kefallinou, väljaanne). Odense, Taani.

Selleks et rohkem inimesi saaks raportit lugeda, on see saadaval 25 keeles ja on elektroonilises vormingus kättesaadav agentuuri veebilehel www.european-agency.org.

See on ingliskeelse originaalteksti tõlge. Kui esineb kahtlus tõlgitud informatsiooni täpsuses, siis vaadake ingliskeelset originaalteksti.

ISBN: 978-87-7110-887-3 (elektrooniline)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2020

Sekretariaat
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brüsseli esindus
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org



SISU

SISSEJUHATUS	5
PROJEKTI KONTSEPTUAALNE RAAMISTIK	6
Õppeedutuse määratlus	6
Süsteemne lähenemine õppeedutuse ennetamiseks	7
LEIUD TEADUSKIRJANDUSEST	10
LEIUD POLIITIKAKIRJANDUSEST	13
PEAMISED POLIITIKAMEETMED ÕPPEEDUTUSE ENNETAMISEKS	15
PROJEKTI VÄLJUNDID	17
KASUTATUD ALLIKAD	18







SISSEJUHATUS

Õppimisvõime suurendamine ja võitlus õppeedutuse vastu on kaasava haridussüsteemi jaoks ülioluline. Viimastel aastatel on agentuuri liikmesriigid seadnud prioriteediks õppeedutuse ennetamise. 2015. aasta riikide uuringus tegid agentuuri esindajatekogu liikmed ettepaneku algatada projekt, mis keskenduks õppeedutusele ja kaasamisele. Vastuseks lõi agentuur temaatilise projekti pealkirjaga **Õppeedutuse ennetamine: kaasava hariduse poliitika võimaluste uurimine süsteemi ja indiviidi tasandil** (PSF). See projekt tugineb agentuuri olemasolevale tööle õppeedutuse küsimustes.

PSF-projekt annab olemasolevast õppeedutuse ennetamisega seotud poliitika- ja teaduskirjandusest põhjaliku ülevaate. Selle eesmärk on tuua välja kaasava poliitika raamistiku tunnused, mis võivad aidata vältida õppeedutust ja parandada koolide võimet rahuldada õppijate erinevaid vajadusi.

Projekti tegevused keetsid aastatel 2018–2019. Uuriti, kas kaasava hariduse poliitika suudavad ennetada õppeedutust – nii inimeste kui ka kogu süsteemi puhul. Projekti tegevused juhindusid järgmistest projekti võtmeküsimustest.

1. Mida ütleb teaduskirjandus õppeedutuse ennetamise ja kaasava haridussüsteemi vahelise seose kohta?
2. Kuidas agentuuri liikmesriikide kaasava hariduse poliitikates mõistetakse ja tegeletakse õppeedutuse ennetamisega kogu süsteemi ja iga õppuri tasandil?
3. Millised kaasava poliitika elemendid ja raamistikud näivad olevat vajalikud õppeedutuse ennetamiseks?

Küsimustele vastuse saamiseks uuris projekti meeskond dokumente, võttes arvesse kaht paralleelset tegevussuunda. Esimese tegevussuuna puhul vaadati läbi Euroopa ja rahvusvaheline teaduskirjandus õppeedutuse ennetamise kohta kaasava hariduse valdkonnas ning analüüsiti seda. Teise tegevussuuna puhul analüüsiti Euroopa ja rahvusvahelise poliitika kirjandust. Samuti uuriti olemasolevaid riiklikke poliitikameetmeid õppeedutuse ennetamiseks. Selleks koguti agentuuri liikmesriikidelt projektiriikide uuringu kaudu informatsiooni, et selgitada välja nende poliitika lähenemisviisid õppeedutusega toimetulemiseks. Analüüsimiseks esitas raporti neliteist riiki: Eesti, Iirimaa, Island, Kreeka, Läti, Malta, Rootsi, Saksamaa, Serbia, Slovakkia, Soome, Tšehhi, Ühendkuningriik (Põhja-Iirimaa) ja Ühendkuningriik (Šotimaa).



Projekti keskmes oli haridus alates algharidusest kuni keskhariduse lõpuni, st **rahvusvahelise ühtse hariduse liigituse** tasemed 1–3. Projekti väljundite peamine sihtrühm on kaasava hariduse riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud poliitikakujundajad.

PROJEKTI KONTSEPTUAALNE RAAMISTIK

Õppeedutuse määratlus

Kuna õppeedutus on keeruline probleem, on oluline mõistet selgitada ja määratleda projekti kontekstis.

PSF-i kirjanduse ülevaate (Euroopa Agentuur, 2019a) andmetel on õppeedutuse uurimine keskendunud kahele peamisele vaatenurgale: individuaalsele vaatenurgale (kuidas inimesed võivad koolisüsteemis läbi kukkuda) ja organisatsioonilisele vaatenurgale (kuidas koolisüsteem võib seoses individuaalsete õppuritega n-ö läbi kukkuda).

Poliitikakirjanduses on sageli mainitud õppeedutuse ennetamise organisatsioonilise vaatenurga tähtsust. See on siiski vaid kõrvalnähtus rahvusvahelistes ja Euroopa poliitikadokumentides, mis uurivad varajast koolist väljalangevust (vt Euroopa Agentuur, 2016; 2017a; Euroopa Komisjon, 2015) või kooli tõhusust ja parendamist (vt Euroopa Komisjon, 2017).

Eelnevat arvesse võttes määratleb PSF-projekt õppeedutust järgmiselt.

Õppeedutus esineb siis, kui süsteem ei suuda pakkuda õiglaseid ja kaasavaid haridusteenuseid, mis viiksid eduka õppimiseni, kaasamiseni, rohkema osalemiseni kogukonnas ning stabiilsele täiskasvanueale üleminekule (Euroopa Agentuur, 2019b, lk 22).

Seega on õppeedutuse ennetamise osaks töötada välja kaasav süsteem, kus kõik õppijad, sealhulgas need, kellel on oht koolist välja langeda ja kes on kõige haavatavamad tõrjutuse suhtes, saavad kvaliteetse hariduse. See toob kaasa kohustusliku hariduse paremad tulemused ja eduka omandamise. Samuti läheb see kaugemale koolikorraldusest, eesmärgiga tegeleda ebavõrdsusega, et tagada kogukonna laiem osalemine ja üleminek stabiilsele täiskasvanueale (Euroopa Agentuur, 2019b).



Süsteemne lähenemine õppeedutuse ennetamiseks

Projekti kontseptuaalne raamistik rõhutab süsteemset vaatenurka ja toetab **inimõiguste põhist lähenemist**. Selle kohaselt peaksid haridussüsteemid võimaldama koolidel toetada kõigi õppurite õigust kvaliteetsele haridusele.

See hõlmab järgmist:

... liikumist keskendumiselt individuaalsele toele ja kompenseerivatele lähenemisviisidele (s.t põhineb meditsiinilisel diagnoosil või märgistusel) ennetavamatele meetmetele ja proaktiivsematele õpetamis- ja õppimisvormidele (Euroopa Agentuur, 2017b, lk 19).

See lähenemisviis püüab rahuldada kõigi õppurite vajadusi. Eesmärk on kõikidel tasanditel tuvastada ja ületada institutsionaalsed takistused, mis võivad põhjustada õppeedutust. Sellega edendatakse süsteemi, mis tagab nii õigluse kui ka kvaliteedi.

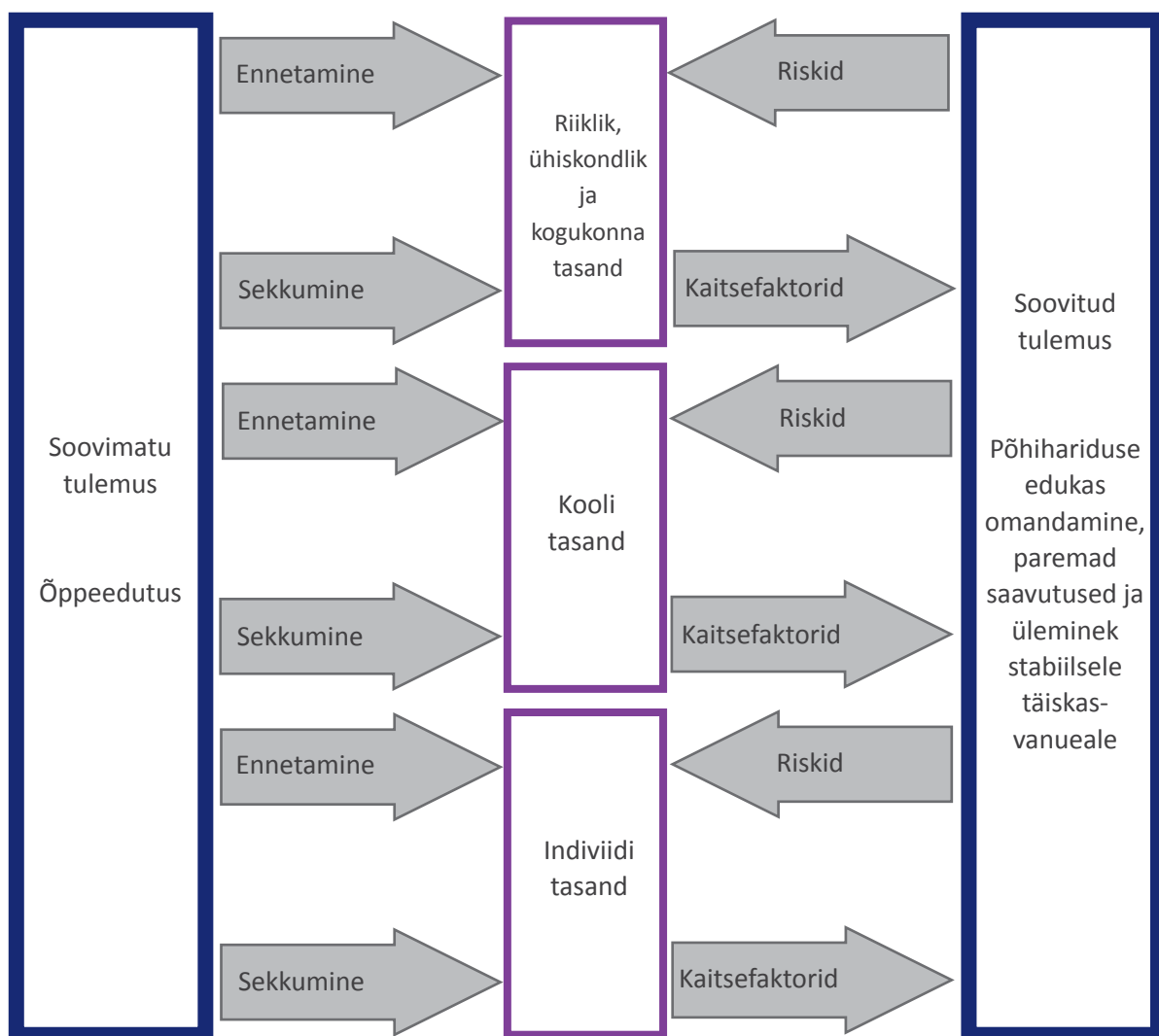
Kaasavat haridussüsteemi toetavad kõige tõhusamalt poliitilised meetmed, mis rõhutavad pigem ennetamist, mitte sekkumist ja kompensatsiooni. PSF-projekt tunnistab, et mõne õppuri jaoks võivad kompensatsioonimeetmed olla vajalikud ja seetõttu on riikides nende kasutamine levinud. Kompensatsioonipoliitika tegevused ja meetmed peaksid siiski olema viimane võimalus. Riigid peaksid eelistama ennetavaid lähenemisviise.

Õppeedutust saab ennetada riiklike/piirkondlike ja kohalike poliitikate, koolikorralduse ning individuaalsete olude mõistmise ja neile vastamise kaudu. Tuginedes agentuuri varasemale varajase koolist väljalangevusega seotud tööle (Euroopa Agentuur, 2016; 2017a), visandab PSF-i kirjanduse ülevaade õppeedutuse ennetamiseks kontseptuaalse mudeli, mis neid elemente hõlmab. Selle mudeli kohaselt on olemas **hulgaliselt tegureid (riskid ja kaitsefaktorid) nii õppuri elus kui ka väljapool –, mida poliitikakujundajad ja erinevad haridusspetsialistid saavad mõjutada (ennetavad strateegiad ja sekkumised).**

Mudel illustreerib, kuidas mitmesugused jõud „lukkavad ja tõmbavad“ õppurit põhihariduse eduka omandamise, paremate saavutuste, stabiilsele täiskasvanueale ülemineku kui soovitud tulemuse ja õppeedutuse kui soovimatu tulemuse vahel. Need tegurid mängivad rolli kogukonnas, koolis ja individuaalselt (Euroopa Agentuur, 2019a). Selle mudeli puhul on oluline ökosüsteem, milles jõud tegutsevad (Bronfenbrenner, 2005).



PSF-projekt rõhutab seda ökosüsteemi vaatenurka, et uurida veelgi õppeedutuse süsteemitasandil lähenemisviise. Selles uuritakse õppeedutuse ennetamist **kaasava hariduse mudeli ökosüsteemi kontekstis**. See tugineb agentuuri hiljutistele töödele, nagu **Kaasav alusharidus, Kõikide õppurite saavutuste tõstmine kaasavas hariduses** ja **Kaasava koolijuhtimise toetamine**, ning laiendab neid. Ökosüsteemi raamistiku eesmärk on aidata hariduse otsustajatel kindlaks teha kohaliku, piirkondliku ja/või riikliku ülevaate põhivaldkonnad.



Joonis 1. Õppeedutust mõjutavate tegurite ökosüsteemse ja jõuvälja analüüsi kombineeritud mudel (kohandatud Euroopa Agentuurilt, 2017a)



Ökosüsteemimudel koosneb järgmistest omavahel seotud süsteemidest.

- **Mikrosüsteem** hõlmab koolis toimuvaid protsesse ning õppurite suhtlemist klassikaaslaste ja täiskasvanutega. Antud projekti kontekstis käsitletakse mikrosüsteemi kui terviklikku kogu kooli hõlmavat lähenemist ja õppurikeskseid praktikaid, mis võivad suurendada koolis kohalolekut ja kaasatust.
- **Mesosüsteem** peegeldab mikrosüsteemisiseid seoseid, mis mõjutavad kooli struktuure ja süsteeme. Selle projekti tähenduses hõlmab mesosüsteem koolitasandi suhteid, mis võivad aidata õppeedutuse probleemi lahendada.
- **Eksosüsteem** hõlmab kogukonna konteksti, mis võib mõjutada teisi tasandeid. Selles projektis keskendub eksosüsteem kohaliku kogukonna meetmetele, mis võivad aidata kaasa õppeedutuse ennetamisele.
- **Makrosüsteem** esindab laiemat sotsiaalset, kultuurilist ja seadusandlikku konteksti, mis hõlmab kõiki teisi süsteeme. Selle projekti kontekstis hõlmab makrosüsteem riiklikke/piirkondlikke meetmeid õppeedutuse ennetamiseks ja kaasatuse edendamiseks.





Süsteemi eri komponendid ja nendevahelised suhted mõjutavad koolide võimet kõiki õppureid aktsepteerida ja kaasata. Kui koolisüsteem ei suuda igale õppurile pakkuda õiglaseid võimalusi täiskasvanueaks ettevalmistava kooli edukaks läbimiseks, on see „läbi kukkunud“.

Ökosüsteemimudel rõhutab süsteemitasandite omavahelisi seoseid ja vastastikust sõltuvust. Seega tuleb süsteemi ühe elemendi muutmiseks tehtavate jõupingutuste puhul arvestada nende mõju muudele elementidele (Euroopa Agentuur, 2019a).

Mudel tuvastab nii indiviidi sisemised kui ka -välised tegurid. Seetõttu eemaldub see dihhotoomsest käsitlest, kas õppimine ja kaasavad tulemused sõltuvad inimesest või kontekstist. Iga tegur on alati seotud õppuri haridusökosüsteemiga. Seega, asetades õppuri keskpunkti, toetab ökosüsteemimudel inimõiguste põhist lähenemist (*ibid.*).

LEIUD TEADUSKIRJANDUSEST

Projekti **esimeses tegevussuunas** vaadati läbi Euroopa ja rahvusvaheline teaduskirjandus õppeedutuse ennetamise kohta kaasava hariduse valdkonnas ning analüüsiti seda. **PSF-i kirjanduse ülevaade** tutvustab uurimust, mis rakendab erinevaid meetodikaid, et mõista õppeedutust ja leida lahendusi. Õppeedutuse määratlused keskenduvad kirjanduses pigem individuaalsetele õppuritele kui kooli parendamisele. Need määratlused jagunevad kolme peamise teema alla.

- Varajane koolist väljalangevus
- Vähene akadeemiline saavutamine
- Suutmatus täielikult ühiskonnas osaleda või heaolu puudumine täiskasvanueas (Euroopa Agentuur, 2019a).

Kirjandus illustreerib seda, kui keerukad on tegurid, mis võivad viia õppeedutuseeni. Samuti antakse ülevaade meetmetest, mida võiks rakendada õppeedutuse ennetamiseks igal ökosüsteemitasandil. Igat teemat iseloomustab riskide, kaitsefaktorite, ennetavate strateegiatega ja sekkumistega kogum. Need jõud lükkavad ja tõmbavad inimest õppeedutuse ja õppeedutuse vahel.

Õppeedutuse ja -edukusega seotud tegurid avaldavad mõju ühiskondlikul tasandil riiklike poliitikate ja kohaliku konteksti kaudu. Need toimivad koolitasandil kooli korralduse ja paindlikkuse kaudu, et vastata iga õppuri vajadustele. Need toimivad ka pere- ja indiviiditasandil, hõlmates isiksusesiseseid tegureid (nt motiveerivaid, füüsilisi,



sensoorseid, geneetilisi, kognitiivseid ja keelelisi tegureid) ja isiksustevahelisi tegureid (nt perekonna vajadused, olemasolev tugi, sotsiaalsed oskused ja võimalused).

Riskide vähendamiseks ja probleemide tekkimise ärahoidmiseks ning õppeedutuse tõenäosuse muutmiseks või vähendamiseks võib kasutada erinevaid lähenemisviise. Kirjanduses soovitatakse igal süsteemitasandil järgmiseid tegutsemisvaldkondi.

Riiklikul, ühiskondlikul ja kogukonnatasandil (makro- ja eksosüsteem) on vaja:

- pöörata tähelepanu sotsiaalsele ebavõrdsusele;
- edendada õiglust;
- võidelda vaesusega;
- parandada õppurite ja õpetajate juurdepääsu vaimse tervise teenustele ning terapeutilistele sekkumistele;
- suurendada kogukondlike tugiteenuste kättesaadavust;
- töötada välja narkootikumide ja alkoholiga seotud sekkumisprogrammid, mis abistavad ka peresid.

Seetõttu on selle arutelu jaoks olulised kõik tervishoidu, tööhõivet, eluaset ja sotsiaalhoolekannet mõjutavad riiklikud, piirkondlikud ja globaalsed poliitikad.

Koolitasandil (mesosüsteem ja mikrosüsteem) võivad õppimisel ja osalemisel olla olulised takistused. Koolid peaksid looma keskkonna, kus õppurid end turvaliselt ja väärtustatuna tunneksid ning kus oleksid kaasatud ka vanemad. Üldiselt näitavad uuringud, et vanemate ja pere mõju suurendamiseks tuleb teha enam kui nende kaasamine ühistesse tegevustesse. Koolid peaksid kaaluma võimalusi, kuidas võimaldada vanematel oma laste hariduses osaleda, arendama teenuseid lapsevanemate oskuste parandamiseks, tegelema sisserändajatest elanike põlvkondade muutustega, mis võivad mõjutada motivatsiooni ja kaasatust, ning abistama tõrjutud peresid.

Koolid ja õpetajad saavad ka toetada leinavaid õppureid, julgustada õppurite püüdusi, tutvustades neile mitmesuguseid karjäärivalikuid, ja säilitada koolihoonete kvaliteeti. Kirjanduses rõhutatakse õpetaja ja õppuri suhete olulisust, õpetajate positiivset arusaama õppuritest, häbistamise vältimist õpetamisstrateegiana ning õiglase distsiplinaarpoliitika rakendamist. Teaduskirjandus soovitab ka õppuri arengu jälgimise strateegiaid. Õppuri motiveerimise tagamisel on oluline, et õpetajad julgustaksid õppurite edenemismõtteviisi ja mõistaksid, et individuaalsete asjaolude tõttu võidakse vajada lisatuge.



Indiviiditasandil (mikrosüsteem) tuleb arvestada paljude nüanssidega. Õppuritel võib olla hariduslike erivajadusi või puudeid, vähene akadeemiline kaasatus, madalad ootused ja madal enesetõhususe tase. Nad võivad pidada kooli oma elus vähetähtsaks. Konkreetsed individuaalsed väljakutsed võivad hõlmata ka vanemate surma, riskikäitumist (näiteks narkootikumide või alkoholi tarvitamine), kokkupuudet asendushooldus- või hoolekandsüsteemiga ja teismeliste rasedust.

Koolid ja kogukonnad saavad raskuste leevendamisel aidata järgmiselt:

- väliste asutuste ja koolide vahelise koostöö edendamine ning teenuste (näiteks lastehoiu võimalused koolides, kõneteraapia, nõustamine ja vaimne tervishoid) arendamine;
- keskendumine kompetentsipõhise ja pideva õppimise hindamisele;
- õppurite huvidele, püüdlustele ja vajadustele vastavate õppekavade väljatöötamine, keskendudes õpioskustele ja iseseisvale õppimisele;
- õppuri motivatsiooni toetamine kohaliku kogukonna kaasamise ja individuaalse paindlikkuse arendamise kaudu;
- individuaalsete lähenemisviiside tugevdamine, eriti hariduslike erivajadustega õppurite jaoks;
- kehvast akadeemilisest arengust varakult tegelemine ja vajaduse korral toe pakkumine;
- klassi kordamise vältimine.

Lõpetuseks on vaja regulaarselt üle vaadata õppeedutuse vähendamise strateegiate tõhusus. Ennetamine peaks välistama vajaduse kompensatsioonimeetmete järele. Edasiste sekkumistega saab siiski lahendada tekkida võivaid tahtmatuid väljakutseid.

Üldiselt näitab teaduskirjandus, et haridussüsteeme saab korraldada nii, et need vastaksid tõhusalt õppurite vajaduste mitmekesisusele ja ennetaksid õppeedutust. PSF-i kirjanduse ülevaates osutatakse **universaalsele disainile**, mis aitab suurendada kaasatust ja soodustada kõigi õppurite edukust (Euroopa Agentuur, 2019a).



LEIUD POLIITIKAKIRJANDUSEST

Projekti **teise tegevussuuna** puhul analüüsiti olemasolevaid riiklikke poliitikameetmeid õppeedutuse ennetamiseks. Poliitika ülevaade näitab, et Euroopa riigid on üha enam pühendunud õiglasema ja kaasavama haridussüsteemi väljatöötamisele. Teatud õppurite **rühmade akadeemiliste saavutuste madal tase on siiski tõsine rahvusvaheline probleem**. Süsteemsest vaatenurgast tekitab õppeedutuse probleem muret ka laiemalt.

Haridussüsteemid on välja töötanud mitmesuguseid poliitikameetmed, et rahuldada õppurite erinevaid vajadusi, parandada õppurite tulemusi ja ennetada õppeedutust. PSF-projekti koondraportis analüüsiti PSF-projekti riikide uuringus (Euroopa Agentuur, 2019b) osalenud 14 riigi haridussüsteemide asjakohaseid poliitikaid ja meetmeid.





Analüüsi järgi ei kasuta riiklikud poliitika terminid „õppeedutus“ otseselt ja termini tähendus on kaudne. Selle asemel, et seostada õppeedutust üksikisikutega, pakuvad mõned riigid **ülevaateid selle kohta, kuidas õppeedutuse ennetamise suunas tehtud edusamme saaks mõista süsteemi positiivsest vaatenurgast, õppeedukuse edendamise kaudu.**

Samuti selgus analüüsist, et peaaegu kõik riigid on välja töötanud vastavad poliitikaraamistikud. Nende poliitika eesmärgid on siiski väga erinevad. Mõni riik rõhutab inimesele suunatud sihipäraseid meetmeid. Teised viitavad laiaulatuslikele meetmetele, mis on mõeldud hõlmama kogu kooli- või haridussüsteemi.

Vaatamata sellele, et õppeedutust määratletakse ja sellele lähenetakse erinevalt, hõlmavad riikide poliitika ühised mustrid järgmist:

- kaasamise suurendamine ja varajase koolist väljalangemise vähendamine;
- akadeemilise saavutuse madalale tasemele keskendumine;
- õpetamisel ja õppimisel kogu kooli arendava lähenemisviisi edendamine.

Peamised poliitika prioriteedid, mida riigid nimetavad, hõlmavad riskirühma kuuluvate õppurite väljaselgitamist ja toetamist, konkreetsetes valdkondades hariduse omandamise suurendamist, hariduse omandamise lünga kaotamist ning õppekava, hindamise ja pedagoogika arendamist.

Projekti riikide küsitluse informatsioon andis ka ülevaate peamistest väljakutsetest, millega riigid õppeedutuse ennetamisel silmitsi seisavad. Väljakutsed on järgmised:

- kaasava hariduspoliitika tõhus rakendamine;
- õpetaja võimekuse suurendamine;
- toe kvaliteedi parandamine;
- tõhusamate valitsemis-, rahastamis- ja seiremehhanismide väljatöötamine.

Üldiselt osutatakse poliitika ülevaates vajadusele hõlmata õppeedutuse lahendamiseks mitmekordne mõõde ja tasakaalustatud lähenemisviis. Riikide lähenemisviise kehtestades näitavad projekti leiud, et kehvade õpitulemuste kompenseerimise asemel peaks kaasav süsteem suurendama kooli võimekust ja parandama kõigi õppurite saavutusi. **Selle eesmärgi saavutamiseks peavad riiklikud poliitika, meetmed ja strateegiad rakendama süsteemset ning tervet-kooli hõlmavat lähenemisviisi. Samal ajal peavad need olema õppurikesksed, keskendudes riskirühma kuuluvatele isikutele.**



PEAMISED POLIITIKAMEETMED ÕPPEEDUTUSE ENNETAMISEKS

Teadusuuringute ja poliitikaülevaadete leidude ühisosana määratleti PSF-projektis kaasava poliitika elemendid, mis tagavad koolidele võimaluse olla õiglasem. Projektis kasutatakse ökosüsteemimudelit, et soovitada kõikehõlmavat poliitikaraamistikku õppeedutuse ennetamiseks. See hõlmab mitut kaasavat poliitikameedet, mis võivad aidata riikidel teha edusamme õppeedutuse ennetamiseks.

Peamised poliitikameetmed on jaotatud neljaks ökosüsteemitasandiks: riiklik/piirkondlik, kogukond, kool ja indiviid.

Poliitikameetmed riiklikul/piirkondlikul tasandil (makrosüsteem) hõlmavad järgmist:

- sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamine, võrdsuse edendamine ja vaesusega võitlemine;
- valdkondadevahelise koostöö toetamine haridus-, tervishoiu-, sotsiaalhoolekande-, eluaseme- ja tööministeeriumide vahel;
- koolidele ligipääsu ja õppes osalemise parandamine.

Poliitikameetmed kogukonna tasandil (eksosüsteem ja mesosüsteem) hõlmavad järgmist:

- kogukonnapõhiste tugiteenuste juurdepääsu ja teenuste kättesaadavuse parandamine;
- väliste teenuse pakkujate/teenuste ja koolide vahelise koostöö edendamine;
- perede kaasamine.

Poliitikameetmed kooli tasandil (mesosüsteem ja mikrosüsteem) hõlmavad järgmist:

- kaasava koolijuhtimise arendamine;
- õppekava, hindamise ja pedagoogika arendamine;
- karjääritoetuse ja paindlike karjäärivõimaluste pakkumine;
- õppuri tervise ja heaolu toetamine.

Poliitikameetmed indiviidi tasandil (mikrosüsteem) hõlmavad järgmist:

- isikustatud lähenemisviiside tugevdamine;
- kehvade akadeemiliste saavutuste võimalikult varajane käsitlemine;
- klassi kordamise vähendamine.



See õppeedutuse ennetamise raamistik hõlmab ning täiendab Euroopa Liidu ja rahvusvahelisi raamistikke kõigi õppurite hariduse kvaliteedi parandamiseks. See võib olla lähtepunktiks riiklikel/piirkondlikel ja kohalikel arutlustel selle üle, kuidas saaks hariduspoliitika aidata õppeedutust ennetada. Igat poliitikavaldkonda võib pidada **potentsiaalseks riiklikuks tegevuseesmärgiks**. Seetõttu saab raamistik olla alus, mille põhjal muuta poliitikavaldkonnad näitajateks ja/või lisada neid riiklikesse standarditesse õppeedutuse ennetamiseks.

Samuti saavad riigid kasutada seda raamistikku **õppeedutuse ennetamise edusammude jälgimiseks**. See võib hõlbustada õpilaste vastastikust õppimist ja teadmiste vahetamist selle kohta, kuidas neid poliitikavaldkondi kontekstis vaadelda, rahalisi vahendeid (ümber)jaotada ning kohalike ja süsteemi osapoolte vahel sünergia arendada.

Üldiselt on PSF-projekt andnud tõendeid selle kohta, et kvaliteetseid kaasavaid haridussüsteeme saab korraldada nii, et need vastaksid tõhusalt õppurite mitmekesistele vajadustele ja ennetaksid õppeedutust. Kõikehõlmavad poliitikad, mis keskenduvad õiglusele ja kaasamisele, võivad parandada haridussüsteemide üldist tõhusust ja individuaalsete õppurite tulemusi. Lihtsamalt öeldes võib haridussüsteemi kaasatuse suurendamine tuua edu kõigile õppuritele.





PROJEKTI VÄLJUNDID

Projekti kahe tegevussuuna tulemuseks on neli omavahel ühendatud projekti väljundit.

PSF-i kirjanduse ülevaade (Euroopa Agentuur, 2019a) tuleneb projekti tegevuste esimesest osast. See annab ülevaate Euroopa ja rahvusvahelisest uurimusest õppeedutuse ennetamise kohta kaasava hariduse valdkonnas. Ülevaade määratleb ka põhimõtted ja teemad, mis on õppeedutuse ennetamise poliitika ja praktika aluseks. Selle leiud andsid sisendi projekti teisele suunale ja projekti koondraportile ning täiendasid neid.

Riikide informatsiooni temaatiline analüüs võtab kokku informatsiooni poliitikate kohta, mille andsid projektiriikide uuringus osalenud 14 riiki. Analüüs on esitatud temaatiliste tabelitena, mis andsid informatsiooni ka projekti koondraporti kohta. See väljund täiendab muid informatsiooniallikaid, mis kirjeldavad riiklikke haridus- ja koolitussüsteeme, näiteks agentuuri **Riigi poliitika ülevaate ja analüüsi** tööd ja agentuuri auditeid **Maltal** ja **Islandil**.

PSF-projekti koondraport (Euroopa Agentuur, 2019b) ühendab kahe projekti tegevussuuna informatsiooni ja esitab projekti üldised leiud. See sisaldab informatsiooni rahvusvahelise ja Euroopa poliitika konteksti kohta, kirjanduse ülevaate leide ja riigiinformatsiooni analüüsi tulemusi. Raportis antakse ülevaade õppeedutusest, analüüsides peamisi poliitikaid ja meetmeid, mida edendavad riiklikud haridusasutused. Lõpetuseks tõstetakse esile kaasava poliitika raamistiku tunnuseid, mis võimaldavad õppeedutuse ennetamisel edasi liikuda.

See **PSF-i lõplik kokkuvõttev raport** võtab kokku projekti peamised järeldused.

Projekti väljundid on saadaval **PSF-projekti veebisaidil** (www.european-agency.org/projects/PSF).



KASUTATUD ALLIKAD

Bronfenbrenner, U., 2005. 'The Bioecological Theory of Human Development' [Inimarengu bioökoloogiline teooria], teoses U. Bronfenbrenner (väljaanne), *Making Human Beings Human: Bioecological Perspectives on Human Development* [Inimeseks muutmine: Inimese arengu bioökoloogilised perspektiivid]. Thousand Oaks, CA: Sage.

Euroopa Eriõppe ja Kaasava Hariduse Agentuur, 2016. *Early School Leaving and Learners with Disabilities and/or Special Educational Needs: A Review of the Research Evidence Focusing on Europe* [Varajane koolist väljalangevus ning puuetega ja/või hariduslike erivajadustega õppurid: Ülevaade Euroopale keskenduvatest uuringutulemustest]. (A. Dyson ja G. Squires, väljaanded). Odense, Taani. www.european-agency.org/resources/publications/early-school-leaving-and-learners-disabilities-andor-special-educational-0 (viimati avatud novembris 2019).

Euroopa Eriõppe ja Kaasava Hariduse Agentuur, 2017a. *Early School Leaving and Learners with Disabilities and/or Special Educational Needs: To what extent is research reflected in European Union policies?* [Varajane koolist väljalangevus ning puudega ja/või hariduslike erivajadustega õppurid: mil määral on uurimus mõjutanud Euroopa Liidu poliitikaid?]. (G. Squires ja A. Dyson, väljaanded). Odense, Taani. www.european-agency.org/resources/publications/early-school-leaving-and-learners-disabilities-andor-special-educational (viimati avatud novembris 2019).

Euroopa Eriõppe ja Kaasava Hariduse Agentuur, 2017b. *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education: Lessons from European Policy and Practice* [Kõikide õppurite saavutuste tõstmine kaasavas hariduses: õppetunnid Euroopa poliitikest ja praktikatest]. (A. Kefallinou ja V.J. Donnelly, väljaanded). Odense, Taani. www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-project-overview (viimati avatud novembris 2019).

Euroopa Eriõppe ja Kaasava Hariduse Agentuur, 2019a. *Preventing School Failure: A Review of the Literature* [Õppeedutuse ennetamine: kirjanduse ülevaade]. (G. Squires ja A. Kefallinou, väljaanded). Odense, Taani. www.european-agency.org/resources/publications/preventing-school-failure-literature-review (viimati avatud veebruaris 2020).

Euroopa Eriõppe ja Kaasava Hariduse Agentuur, 2019b. *Preventing School Failure: Examining the Potential of Inclusive Education Policies at System and Individual Levels* [Õppeedutuse ennetamine: kaasava hariduse poliitika võimaluste uurimine süsteemi ja indiviidi tasandil]. (A. Kefallinou, väljaanne). Odense, Taani. www.european-agency.org/resources/publications/preventing-school-failure-synthesis-report (viimati avatud veebruaris 2020).



Euroopa Komisjon, 2015. *Haridus ja koolitus 2020. Koolipoliitika: Terviklik käsitus koolist väljalangemise tõkestamiseks*. ec.europa.eu/assets/eac/education/experts-groups/2014-2015/school/early-leaving-policy_et.pdf (viimati avatud oktoobris 2019).

Euroopa Komisjon, 2017. *Koolide arendamine ja õpetamise täiustamine, et anda noortele edasiseks eluks hea stardipositsioon*. Komisjoni teatis Euroopa parlamendile, nõukogule, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele. COM/2017/0248 final. eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1496304694958&uri=COM:2017:248:FIN (viimati avatud aprillis 2019).



Sekretariat:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brüsseli esindus:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org



www.european-agency.org